

În căutarea fericirii

– 1:12-2:26 –

Primul argument pe care autorul ni l-a oferit în sprijinul tezei sale: totul este deșertăciune a fost: ciclicitatea fără sens a existenței umane. Acest argument a fost zugrăvit în introducerea cărții. În următorul pasaj el ne prezintă un nou argument și anume argumentul propriei sale experiențe sub soare. Ecleziastul este cel mai probabil Solomon. Solomon și-a pus inima să înțeleagă ce se petrece sub ceruri și să descopere ce este bine să facă omul sub soare. Cu alte cuvinte, el s-a avântat în căutarea fericirii. Fiind împărat a putut posibilitatea să experimenteze o mulțime de lucruri sub soare, și a făcut acest lucru pentru a descoperi cum poate fi omul fericit sub soare. Experiența sa este unică, este diversă și ne ajută să distrugem o mulțime de mituri despre fericirea omului.

Omul se naște cu dorința de a fi fericit. Prin tot ce face, el caută de fapt fericirea. Lucrurile pe care nu le are sau pe care nu le-a experimentat îl atrag nespuse, căci tocmai ele par să promită fericirea pe care încă nu a găsit-o. Dorința de a fi fericit este așa de intensă, încât omul nu își pierde așa ușor speranța în căutarea fericirii. El caută și caută, și experimentează din nou. Secretul tentației se ascunde tocmai în **absența** obiectului acesteia. Lucrurile pe care nu le avem, ne atrag nespuse, căci dau frâu imaginației noastre și ne fac să credem că ne vor aduce o mare fericire. După ce le căpătăm însă, suntem dezamăgiți, dar începem să căutăm altceva. Viața este însă scurtă. Și căutând din experiență în experiență, ea se poate apropia de sfârșit fără ca tu să fi avut posibilitatea să experimentezi tot ce ți-ai dăruit. Tocmai de aceea este așa de relevantă pentru noi bogata experiență a lui Solomon. Din pricina poziției sale, el și-a putut permite tot ce i-a dorit inima, și a putut experimenta tot ce și-ar putea dori un om pe acest pământ:

• *Tot ce mi-au poftit ochii le-am dat; nu mi-am oprit inima de la nici o veselie... (2:10).*

Experiența lui Solomon este menită să ne ajute să nu ne irosim viața căutând fericirea în locuri în care ea nu se găsește. Toate lucrurile pe care noi ni le dorim ca oameni, Solomon le-a avut însutit, și totuși concluzia sa este simplă și clară: nu am găsit fericirea pe care o căutam. Vom explora domeniile în care a căutat Solomon fericirea, precum și concluziile experiențelor sale diverse.

Solomon observă mai întâi faptul că Dumnezeu supune oamenii la o îndeletnicire plină de trudă și anume: să cerceteze și să adâncească ce se petrece sub soare. Din pricina nevoii de sens, de a cunoaște, de a înțelege pe care Dumnezeu o așează adânc în inima omului, acesta nu poate trăi nepăsător sub soare. El încearcă să înțeleagă rostul existenței. Se întrebă, caută, analizează. Solomon ajunge la concluzia că această căutare la care

supune Dumnezeu pe fii oamenilor este plină de trudă. De ce este plină de trudă? Pentru că viața și lumea sunt extrem de complexe, iar sensul acesteia pare că nu poate fi prins. Ca și cum Dumnezeu ar ascunde acul în carul cu fân și ar cere omului să îl găsească. Și totuși de ce supune Dumnezeu pe fiii oamenilor la această căutare? Răspunsul este simplu: pentru că Dumnezeu vrea ca să fie găsit de fii oamenilor. El este singurul care poate da explicații și sens existenței umane. Omul mai întâi caută sensul în lumea creată de Dumnezeu și nu în Cel care a creat lumea. Prima căutare este plină de trudă și sortită falimentului. Dar acest faliment este spre viață și nu spre moarte. Dezamăgirea adusă de viață, îi va aținti omului privirea spre Cel ce a dăruit viața. Așa s-a întâmplat și cu Solomon. Solomon va ajunge să fie dezamăgit de viață și chiar să urască viața. Acest lucru pare rău, dar de fapt este locul în care Cel care supune pe fii oamenilor la căutarea rostului existenței vrea să îi aducă pe aceștia. Acesta este locul de unde omul începe să privească spre ceruri ca la singura salvare. Dacă înainte de a căuta, acesta spera și credea că va găsi sensul și fericirea sub soare, după falimentul acestei căutări, își pune problema să o caute dincolo de soare.

Sunt mai multe motive care îl determină pe Solomon să afirme că sub soare totul este deșertăciune și goană după vânt. Unul din aceste motive este imperfecțiunea lumii:

„Ce este strâmb nu se poate îndrepta, și ce lipsește nu poate fi trecut la număr.”

Ecleziastul observă că trăiește într-o lume imperfectă, și că omul cu toată truda sa nu poate face cu adevărat ca lumea să fie mai bună. Da, sunt unele lucruri care pot fi îmbunătățite, dar dimensiunea răului din lume este prea mare pentru ca să se poată schimba ceva cu adevărat. Din această perspectivă toate acțiunile bine intenționate ale omului sunt sortite eșecului. Toate încercările de a face lumea mai bună se vor dovedi a fi în van. Imperfecțiunea și răul din lume până la urmă vor triumfa.

Solomon a avut o poziție de autoritate. A fost împărat și a avut multă putere, și a încercat să facă bine. Cu toate acestea, lumea a rămas la fel de rea și de imperfectă. Omul trăiește într-o lume decăzută. Sufletul lui știe că nu aceasta este lumea în care trebuia să trăiască. Ceva îi spune cu claritate că lumea nu ar trebui să fie așa, ci altfel. Deși nu a văzut niciodată o lume perfectă, el tânjește după această lume și și-o poate închipui. De aici apare o profundă tensiune existențială. Omul nu se simte în largul său în această lume, căci este o lume decăzută, imperfectă, rea, și nu lumea în care ar fi trebuit să trăiască, și lumea pe care și-o dorește cu adevărat. Alături de această tensiune, apare și sentimentul neputinței. Răul din lume nu poate fi eradicat, tocmai pentru că acest rău este în noi, și se propagă cu putere de la o generație la alta. În ciuda eforturilor de mii de ani a oamenilor să facă lumea mai bună, lumea a rămas imperfectă, rea, plina de dureri și nedreptăți.

Sunt unii creștini care speră că Evanghelia va transforma popoarele și lumea va deveni o lume mai bună. Este adevărat că Evanghelia a făcut minuni în transformarea unei societăți și a fost o stavilă împotriva înmulțirii răului. Cu toate acestea lumea în

ansamblul și esența ei este la fel de rea. Ecleziastul ne invită să privim cu realism impactul nostru asupra lumii. Da, putem schimba câte ceva, dar ce este strâmb nu se poate îndrepta, și ce lipsește nu poate fi trecut la număr. Noul testament ne învață că doar revenirea lui Isus în glorie va face lumea mai bună. Și în cele din urmă, înnoirea tuturor lucrurilor, și eradicarea răului definitivă din lume vor fi împlinite nu de lucrarea Bisericii pe pământ ci de Hristos care Se va arăta în slavă. Deci pentru că lumea este imperfectă și omul nu o poate schimba, și din această perspectivă tot ce face omul sub soare este goană după vânt.

Dacă lumea ar putea fi schimbată, omul și-ar putea fixa acest scop și va putea spera că ce a început el vor continua următoarele generații și că lumea va deveni mai bună, iar el va fi făcut parte din acest proces care pare să aibă sens. Această perspectivă este fragilă deoarece moartea nu-l lasă pe om să vadă ce va fi după el. Dar poate ar putea oferi omului iluzia sensului sub soare. El însă nu se poate bucura nici de această iluzie. Imperfecțiunea lumii sfidează eforturile tuturor generațiilor la un loc de a face lumea un loc mai bun. Chiar în secolul XX au apărut teorii sociale care sperau să facă lumea un loc mai bun. Toate au eșuat rând pe rând. După eșecul secolului XX, acum nimeni nu se mai îndoiește prea mult de spusele Ecleziastului cu câteva mii de ani în urmă: Ce este strâmb nu se poate îndrepta, și ce lipsește nu poate fi trecut la număr. După secolul XX se pare că am devenit mai realiști. Idealismul naiv și infantil pare a fi abandonat.

Imperfecțiunea lumii în care trăim nu compromite doar calea acțiunilor bine intenționate, dar și calea înțelepciunii. Unii oameni se lasă fascinați de înțelepciune și cunoaștere. Ecleziastul observă următorul adevăr tragic:

„Căci unde este multă înțelepciune, este și mult necaz, și cine știe multe, are și multă durere.”

În carte vom descoperi două tipuri de înțelepciuni: înțelepciunea umană și cea care vine de la Dumnezeu. Prima se bazează pe efortul minții umane de a cerceta și descoperi ce este bine și rău sub soare. A doua înseamnă frica de Domnul și fără a se lipsi de căutarea din partea omului se bazează pe revelația ce vine de sus. Solomon laudă și înțelepciunea umană. Ea își are rostul și folosul ei sub soare. Cu toate acestea, ea este tot o goană după vânt. Primul argument pe care Solomon îl aduce pentru a sublinia deșertăciunea înțelepciunii și cunoașterii umane este amplificarea durerii. Obiectul de analiză al omului este bineînțeles lumea, sau părți din lume. Lumea fiind decăzută și imperfectă, efortul de a cunoaște mai bine și de a înțelege mai bine, nu-l va duce decât în punctul de a vedea și mai bine răul din lume, nedreptatea, ce lipsește, și neputința omului de a schimba ceva.

Cunoașterea umană are ca rezultat doar aprofundarea problemelor sub soare și conștientizarea falimentului și neputinței omului de a schimba ceva. Ea nu oferă soluții și deci nici speranță. Ea produce durere, deznădejde, pesimism. Și atunci la ce folos să fii înțelept și să cunoști mai mult, dacă acest lucru înseamnă mai multă durere, mai mult

pesimism, mai multă depresie? Ecleziastul și nici ceilalți autori ai Scripturii nu ne îndeamnă să ne resemnăm, să devenim pasivi, să nu ne opunem răului din lume. Suntem îndemnați să nu obosim în facerea lumii. Dar în același timp suntem chemați la realism. Binele făcut de noi nu va schimba lumea. Sa nu cădem cumva în această capcană. Acest lucru ne va lega de acest pământ și va fi o iluzie care până la urmă ne va aduce dezamăgire. Biserica poate pune anumite limite răului din lume și poate schimba ceva pe aici pe colea, dar lumea va rămâne așa cum ne spune Ecleziastul că este. Domnul vrea ca inima noastră să tânjească după o lume nouă. El vrea ca speranțele noastre să fie legate de un pământ și un cer nou. Binele făcut pe acest pământ grăbește venirea momentului înnoirii tuturor lucrurilor, ne sporește răsplata în lumea cea nouă precum și numărul de prieteni (cei mântuiți prin mărturia noastră).

Deci, nici încercarea de a face lumea mai bună și nici înțeleptirea și cunoașterea nu pot oferi sens și împlinire omului, ne spune Ecleziastul din propria sa experiență. Ecleziastul a experimentat de asemenea veselia și plăcerea, realizarea unor lucruri mărețe sub soare, bogăția și faima, dragostea în relație cu mai multe femei. Și le-a experimentat la cote la care mai nici unul dintre noi nici măcar nu poate visa. Veselia și plăcerea nu au adus împlinirea pe care el o căuta. În inima sa a descoperit nevoi adânci cărora hedonismul nu le poate adresa nici măcar un cuvânt. Omul este creat după chipul lui Dumnezeu. El nu este un animal hedonic. Plăcerea nu este ceva rău. Ea este un dar de la Dumnezeu. Dar dacă cineva caută să își potolească setea interioară prin plăcere se înșeală amaric. Plăcerea, râsul, veselia, petrecerea, distracția își au rolul lor în viață. Dar dacă rolul devine central, atunci ele vor aduce mai degrabă dezamăgire decât satisfacție. Nu putem cere din partea plăcerii ceea ce ea nu a fost menită să ne ofere. Este ca și cum a-i încerca să-ți potolești setea mâncând dulciuri. Desigur, dulciurile ne vor aduce satisfacție, dar nu ne vor putea potoli setea. Ele nu vor putea înlocui apa. La fel este și cu plăcerea și veselia. Ele fac parte din viață, colorează viața și ne aduc relaxare, dar nu pot reprezenta esența vieții.

Ecleziastul se dedică apoi realizării unor lucruri mărețe. El face lucruri mari. El își împlinește mandatul cultural, acela de a stăpâni asupra lumii. El își pune amprenta asupra lumii în care trăiește, și își valorifică inteligența și potențialul. El schimbă ceva sub soare și își lasă ceva în urmă. Aceste realizări par a aduce mai mult decât simpla plăcere. Ele se adresează unor nevoi mai profunde: nevoie de sens, de a fi util și apreciat. Cu toate acestea, când își analizează realizările din perspectiva morții și a efemerității acestora, el ajunge la concluzia că și acestea nu sunt decât deșertăciune și goană după vânt. Nimic nu este trainic sub soare. Nevoia omului de sens etern nu poate fi împlinită. Omul rămâne gol și dezamăgit.

Același deznodământ este valabil și în ce privește sfera acumulărilor materiale și faima. Solomon a adunat bogății fără număr, a ajuns mai mare decât toți cei dinaintea lui și o celebritate în epoca sa. Moartea însă îi aduce aminte că toate acestea sunt trecătoare,

și deci deșarte. Setea din sufletul lui este prea mare ca toate aceste realizări și succese să o poată împlini.

Ecleziastul caută fericirea și în relații, și în special în cea mai intimă relație, cea de dragoste cu o femeie. El experimentează nu doar o astfel de relație, ci o mie. Cartea împăraților ni-l prezintă orbit și târât de iubire. Dar dincolo de anumite momente frumoase, sufletul lui rămâne la fel de gol. Iată că nici sexualitatea și nici dragostea romantică și intimitatea relațională nu umple golul din inima lui. Solomon a explorat toate domeniile vieții. Observăm că sunt aceleași domenii pe care tinerii vor să le exploreze în speranța că vor găsi fericirea. Tinerii visează la plăcere, la bogăție și faimă, la realizări unice, la o relație romantică cu un partener de sex opus. Oare ce șanse avem să-l ajungem pe Solomon? Aproape nici una. Și dacă el le-a experimentat pe toate la cote atât de mari și au rămas dezamăgit, de ce să repetăm naivi căutarea sa sortită deșertăciunii? Solomon ne împărtășește experiența sa tocmai cu acest scop: pentru a ne ajuta să nu fim naivi, și să nu fugim după himerele de sub soare. Aceasta nu înseamnă că ele nu ne vor face cu ochiul, nu ne vor atrage cu intensitate foarte mare, că nu ne vor promite marea și cu sarea. Da, ele ne vor hăitui mereu sperând că ne vor consuma energiile alergând după lucruri de nimic și că vom gusta și noi din amara dezamăgire solomonică.

Autorul revine din nou la înțelepciune. Este interesant că el își descrie căutarea de sub soare pornind de la înțelepciune și sfârșind tot cu înțelepciunea. Se pare că înțelepciunea a fost un lucru pe care Solomon l-a valorificat foarte mult, mai mult decât toate celelalte care au fost enumerate de el în acest capitol. Știm că lucrul pe care el l-a cerut de la Domnul a fost tocmai înțelepciunea. Aceasta a fost marea sa pasiune. Putem învăța ceva din acest lucru. La fel cum Solomon a avut o pasiune specială pentru înțelepciune, fiecare muritor are o pasiune deosebită pentru un domeniu al vieții de sub soare. Cu siguranță că nu pentru toți este înțelepciunea. Pentru fiecare este însă ceva anume. Solomon ne atrage atenția că pasiunile, deși sunt un lucru bun, ele se pot întoarce ca un bumerang împotriva noastră. Ele ne pot face să idolatrizăm un anumit domeniu al existenței, crezând că în sine, acel domeniu ne poate împlini. Astfel, vom fi tentați să excelăm și să perseverăm în explorarea acelui domeniu, și să ne dăm seama foarte târziu de minciuna pe care am crezut-o. Atenție deci la pasiunile noastre. Ele sunt călăuze esențiale în destinul nostru, dar idolatrizate devin indicatori falși care ne vor ajuta să ne risipim o bună parte din viață, dacă nu chiar toată viața. Pentru a întări ideea că înțelepciunea era marea pasiune a lui Solomon, să observăm cu atenție cum această temă străbate întreg pasajul care ne descrie căutarea fericirii din viața sa:

- 1:13 - *Mi-am pus inima să cercetezi și să adâncesc cu înțelepciune tot ce se întâmplă sub soare...*
- V1:16-v.18 – Prima căutare: înțelepciunea! cuvântul *înțelepciune* se repetă de 4 ori.

- 2:3 – *am hotărât în inima mea să-mi veselesc trupul cu vin, în timp ce inima mă va cârmui cu **înțelepciune**.*
- 2:9 – *mi-am păstrat chiar **înțelepciunea**...*
- 2:12-16 – Revenirea la prima căutare: *atunci mi-am întors privirile spre **înțelepciune**, prostie și nebunie – cuvântul înțelepciune/înțelept se repetă de 5 ori.*
- 2:19 - *Și cine știe dacă (omul care va veni după mine) va fi **înțelept** sau nebun?*
- 2:21 – *Căci este câte un om care a muncit cu **înțelepciune**, cu pricepere și izbândă, și lasă rodul muncii lui unui om care nu s-a ostenit deloc cu ea. Și aceasta este o deșertăciune și un mare rău.*
- *Căci El (Dumnezeu) dă omului plăcut Lui **înțelepciune**, știință și bucurie.*

În acest pasaj cuvântul **înțelept/înțelepciune** se repetă de cel puțin 16 ori. Nu mai încapе îndoială că aceasta a fost marea pasiune a vieții lui Solomon, și idolul în care a sperat că va dărui sens și împlinire vieții sale. Observăm că el nu insistă pe celelalte realizări sau experiențe. Experiența pe care insistă cel mai mult este căutarea înțelepciunii. El începe cu căutarea înțelepciunii și sfârșește tot cu aceeași căutare. Dezamăgit de toate celelalte, el se întoarce din nou la înțelepciune. Chiar când își propune să stăruie în nebunie, tot nu vrea să renunțe la înțelepciune! (vezi 2:3). După ce se lasă rob de dorințele inimii sale, Solomon nu uită să precizeze: Mi-am păstrat chiar și înțelepciunea! (2:8). Apoi, marele rău pe care el îl vede sub soare este ca un om înțelept să lase rodul muncii lui unui fiu neînțelept sau unuia care nu s-o ostenit deloc. Și nu în cele din urmă, atunci când pentru a doua oară apare Dumnezeu în discursul lui, El este descris ca Cel care dăruiește omului plăcut Lui înțelepciune!

Într-adevăr, dacă analizăm cu atenție căutarea lui Solomon, observăm că ultimul idol pe care a trebuit să-l recunoască ca deșertăciune a fost tocmai înțelepciunea. Încrederea în înțelepciune străbate întreaga căutare a lui Solomon, și ea reprezintă marea speranță a lui Solomon de care se agață cu disperare în cele mai dificile crize existențiale din viața lui. Dacă Solomon acceptă cu ușurință că toate celelalte domenii ale vieții nu sunt decât deșertăciune, în ce privește înțelepciunea, lucrurile stau altfel. El nu are nici un cuvânt de apreciere pentru celelalte experiențe ale sale și le ceartă și le declară răspicat ca fiind goană după vânt. Dar nu la fel stau lucrurile când vorbește despre înțelepciune. Este de fapt singura experiență pe care o laudă:

„Și am văzut că înțelepciunea este cu atât mai de folos decât nebunia cu cât este mai de folos lumina decât întunericul; înțeleptul își are ochii în cap, iar nebunul umblă în întuneric.”

Solomon nu se poate lepăda pur și simplu de înțelepciune. El subliniază că ea este atât de importantă în viața unui om. Ea este lumina care îl ajută să aleagă ce este bine pentru el și să-l ferească de necaz și de capcanele atât de numeroase ale vieții. Cu alte cuvinte, el nu este adeptul perspectivei: trăiește-ți viața cum vrei! Oricum vom muri cu toții! Nu, ci el observă **un mai bine** sub soare. Chiar aceasta viață deșartă poate fi trăită mai bine și mai frumos, sau mai rău și mai dureros. Este adevărat că aceeași soartă o au toți, dar nu înseamnă că aceeași viață o au toți. Solomon laudă mai binele adus de înțelepciune. Dar realitatea morții privează de un sens etern însăși înțelepciunea. Este interesant că Solomon declară anumite lucruri deșarte fără să invoce realitatea morții. Dar când este vorba de înțelepciune, marea pasiune a vieții sale, doar moartea o poate pune sub tăcere:

„Dar am băgat de seamă că și unul și altul au aceeași soartă. Și am zis în inima mea: Dacă și eu voi avea aceeași soartă ca nebunul, atunci pentru ce am mai fost înțelept? Și am zis în inima mea: Și aceasta este o deșertăciune.”

Solomon leapădă în cele din urmă și înțelepciunea. O dă jos de pe pedestal. Solomon a cerut de la Dumnezeu înțelepciune în tinerețea lui și Domnul i-a dat-o. A primit un dar special de la Dumnezeu. Iată ce ne spune cartea Împăraților:

„Dumnezeu a dat lui Solomon înțelepciune, foarte mare pricepere, și cunoștințe multe ca nisipul de pe țărmul mării. Înțelepciunea lui Solomon întrecea înțelepciunea tuturor fiilor Răsăritului și toată înțelepciunea Egiptului. El era mai înțelept decât orice om, mai mult decât Etan Ezrahitul, mai mult decât Heman, Calcol, și Darda, fii lui Mahol; și faima lui se răspândise printre toate neamurile de primprejur. A rostit 3000 de pilde și a alcătuit 1005 cântări. A vorbit despre copaci, de la cedrul din Liban până la isopul care crește pe zid, a vorbit de asemenea despre dobitoace, despre păsări, despre târâtoare și despre pești. Veneau oameni din toate popoarele să asculte înțelepciunea lui Solomon, din partea tuturor împăraților pământului care auziseră vorbindu-se de înțelepciunea lui.” (1 Împ.4:29-34)

Iată ce s-a întâmplat la vizita împărătesei din Seba:

„Împărăteasa din Seba a auzit de faima lui Solomon în ce privește slava Domnului, și a venit să-l încerce prin întrebări grele. S-a dus la Solomon și i-a spus tot ce avea pe inimă. Solomon i-a răspuns la toate întrebările, și n-a fost nimic pe care împăratul să nu fi știut să i-l lămurească...Uimită a zis împăratului: Deci era adevărat ce am auzit în țara mea despre faptele și înțelepciunea ta! Dar nu credeam până n-am venit și n-am văzut cu ochii mei. Și iată că nici pe jumătate nu mi s-a spus. Tu ai mai multă înțelepciune și propășire decât am auzit mergându-ți faima. Ferice de oamenii tăi, ferice de slujitorii tăi care sunt necurmat înaintea ta, care aud înțelepciunea ta!” (vezi 1 Împ. Cap.10)

Nu e de mirare că Solomon a fost atât de legat de înțelepciunea lui, și-a pus nădejdea așa de mult în ea, și a dat-o jos de pe pedestal așa de greu. După ce citim aceste pasaje din împărați, aproape că nu ne vine să credem că același Solomon declară în cele din urmă și înțelepciunea ca fiind o deșertăciune. Deci mare atenție la darurile pe care ni le dă Domnul, la domeniile în care excelăm. Ele vor naște pasiuni adânci și ne vor aduce satisfacție, faimă și apreciere. Ele ne pot duce în idolatrie, și ne pot fura o bună parte din viață căutând fericirea prin urmarea pasiunii și valorificarea darului. Să privim la Solomon: ce dar a avut, ce mult a excelat în el, și de ce faimă s-a bucurat. Cu toate acestea, el însuși a spus: și înțelepciunea este o deșertăciune! Care sunt darurile de care te bucuri? Care sunt domeniile în care excelezi? Dar domeniile vieții care te atrag cel mai mult, în care ai investit cel mai mult, și în care ai investit cel mai mult? Unde caută inima ta în mod spontan și frecvent fericirea? Deci atenție la darurile pe care le avem deja, și atenție și la cele pe care nu le avem. Cele pe care le avem se cer valorificate. Cele pe care nu le avem se cer dobândite.

De multe ori secretul seducției stă tocmai în absența lucrului care ne seduce. Faptul că nu-l avem, iată ce ne atrage. Imaginația noastră avidă după împlinire ne va face să credem că atunci când îl vom avea vom fi fericiți. Deci mare atenție și la lucrurile pe care le avem și la cele pe care nu le avem. Privind la viața lui Solomon, putem pricepe deșertăciunea din ambele categorii.

Este interesant să observăm că Solomon nu a conștientizat atât de bine deșertăciunea propriilor realizări în timpul în care se trudea pentru acestea. În timpul trudei spera în acea împlinire minunată după îndeplinirea obiectivelor. El conștientizează goliciunea tuturor lucrurilor, după ce le-a realizat. Atunci are acel moment de reflecție:

„Apoi, când m-am uitat cu băgare de seamă la toate lucrările pe care le făcusem cu mâinile mele și la truda cu care le făcusem, am văzut că în toate este numai deșertăciune și goană după vânt”. (2:11)

De ce nu a văzut acest lucru mai dinainte? Pentru că s-a lăsat sedus de chemările vieții care îi promiteau mereu fericirea. Solomon s-a avântat pe calea realizărilor sperând că va găsi fericirea. Această speranță l-a dus mai departe fără să simtă în profunzime deșertăciunea tuturor lucrurilor. Deșertăciunea era acolo; în schimb era și speranța: după ce voi obține sau realiza cutare lucruri voi fi în sfârșit fericit! Această speranță naivă, credința în această iluzie l-a împiedicat pe Solomon să conștientizeze deșertăciunea tuturor lucrurilor. Împlinirea tuturor viselor și succesul au adus lui Solomon nu fericire, ci cea mai mare decepție a vieții sale:

„Atunci am urât viața, căci nu mi-a plăcut ce se petrece sub soare: totul este deșertăciune și goană după vânt. Mi-am urât până și toată munca pe care am făcut-o sub soare. , muncă pe care o las omului care vine după mine ca să se bucure de ea. Și cine știe dacă el va fi înțelept sau nebun”?

Experiența lui Solomon este una universală. Cei care au obținut succes, au gustat aceeași dezamăgire și aceeași cumplită criză a sensului. Atunci când cineva nu a obținut succesul, el speră că prin acel succes va găsi împlinirea pe care o caută. El mai poate gândi în termenii: dacă...atunci voi fi.... Această credință falsă îi dă totuși o speranță, o motivație de a trăi. Dar dacă ai deja succes, și ești dezamăgit, ce mai poți spera? Această criză a sensului explică multe din comportamentale deviante ale celebrităților. Unele se sinucid, altele caută noi și noi experiențe (devianțe sexuale, droguri etc.), și sfârșesc lamentabil.

Să ajungi să urăști viața, propria muncă și propriile realizări, nu este puțin lucru. Criza existențială trebuie să fie maximă. Solomon a avut curajul să rămână lucid și să recunoască deșertăciunea tuturor lucrurilor. Alții se refugiază în hedonism pentru a fugi de dureroasa confruntare cu lipsa de sens a vieții, și devin astfel dependenți de droguri, alcool, sex etc. Solomon are curajul să rămână lucid. În luciditatea sa el anticipează destinul tragic al realizărilor sale. Moartea îl desparte pe Solomon de propriile realizări, și de acestea se bucură fiul său Roboam care se dovedește a fi lipsit de înțelepciune și care pierde la începutul domniei 10 din semințiile lui Israel. Ce s-a ales de realizările lui Solomon pentru care s-a trudit atât de mult? Praf și pulbere! Iată nu doar că prin moartea sa Solomon s-a despărțit de propriile realizări. Dar nici acestea nu au fost trainice sub soare. În mod ironic astăzi cercetătorii nu găsesc (în afara Bibliei) alte documente, dovezi care să ateste existența istorică a lui Solomon și nici epoca de aur a lui Israel din timpul domniei sale. Se pare că Domnul istoriei a dorit în mod special ca toate realizările lui Solomon să fie date uitării. Propriile sale cuvinte s-au adevărat: nu este nimic trainic sub soare, și nimeni nu-și va mai aduce aminte ce a fost; totul este deșertăciune! Solomon a avut realizări atât de mari, și acum istoricii pun la îndoială chiar existența sa sub soare ca personaj istoric! Iată cât de frumos se adevăresc cuvintele Ecleziastului!

Ecleziastul revine la întrebarea cu care a început cartea: căci, drept vorbind, ce folos are omul din toată munca lui și din toată străduința inimii lui cu care se trudește sub soare? (2:22). Spuneam mai sus faptul că înainte de a-și îndeplini visele, omul se bucură și este purtat încă de speranță. Dar oare acest lucru înseamnă că procesul este minunat și că doar după final apare tristețea și deșertăciunea? Ecleziastul observă că însuși procesul este marcat de durere:

„Toate zilele lui sunt pline de durere, și truda lui nu este decât necaz: nici măcar noaptea nu are odihnă inima lui.”

Omul nu lucrează pur și simplu. El lucrează și obosește, el întâmpină obstacole și se zbate, se frământă, el întâmpină pericole și se îngrijorează și nu poate dormi noaptea, el suferă pierderi și conflicte. Procesul spre realizări nu este unul ușor. Dar omul se convinge că toate aceste dureri și sacrificii vor fi recompensate de un sfârșit strălucitor. Dar când ajunge la sfârșit, se simte dezamăgit. În loc de răsplată pentru toate suferințele acceptate de el primește o durere și mai mare. De aici drama și depresia.

În tot acest tablou sumbru al existenței, în care atât procesul cât și finalul sunt atât de întunecate, Solomon întrezărește o singură pată de lumină:

„Nu este altă fericire pentru om decât să mănânce și să bea, și să-și înveselească sufletul cu ce este bun din agoniseala lui.” (2:24).

Există și ceva frumos, există și o mângâiere, o oază. În mod cert această bucurie nu poate potoli setea sufletului, nu soluționează problema sensului și nu aduce acea împlinire profundă pe care o caută omul sub soare. Dar totuși este ceva frumos în mijlocul acestei imense câmpii cenușii a deșertăciunii! Cât de adevărată este observația Ecleziastului. Când privești la tine și la oamenii din jur, observi cât de mult se leagă de clipele de odihnă când mănâncă și beau din agoniseala lor alături de cei dragi. Acele momente de răgaz, când omul nu mai muncește, ci se bucură puțin din roadele trudei sale sub soare sunt atât de speciale. Și sunt atât de speciale, pentru că sunt unice. Sunt singurele clipe de liniște, bucurie, și ceva satisfacție. Dar apoi, din nou la truda de sub soare! În mod cert Ecleziastul ne vorbește despre bucuria pe care o poate experimenta **un om sub soare**, în acest orizont limitat, și fără să aibă orizontul etern pe care îl deschide o relație personală cu Creatorul. El nu pune acum în discuție fericirea care izvorăște din relația cu Domnul, relație care oferă speranța învierii și împlinește nevoia de sens etern a omului. Nu, ci acum Solomon analizează lucrurile de sub soare, din această perspectivă, fără să privească încă spre dimensiunea eternității.

Dar Solomon nu Îl exclude pe Creator din discuție, ci doar posibilitatea vreunei continuități a existenței după moarte. El ne vorbește despre omul de sub soare, ca și cum sub soare ar fi totul. Dar recunoaște implicarea lui Dumnezeu sub soare! Și din versetul 2:24b el ne prezintă implicarea lui Dumnezeu în lucrurile sub soare. Perspectiva din care privește Solomon viața nu este nici atee, nici deistă. Dumnezeu există, și nu este undeva departe de lucrurile de sub soare. Nu, El există și se implică în lucrurile sub soare. Solomon este foarte inteligent. El știe cum privesc oamenii viața, și o privește prin ochii lor, dar având curaj să articuleze concluziile tragice ale unei astfel de perspective înguste. Dar apoi, încetul cu încetul deschide noi ferestre și subiecte care să lărgească orizontul și să ofere cititorului raze de speranță, ca în final, să deschidă perspectiva eternității, singura care poate oferi sens lucrurilor de sub soare. Dar Solomon nu o face nici la început, nici brusc. El o va face doar atunci când va ști sigur că cititorul a fost convins că sub soare nu poate găsi ceea ce caută. Strategia lui Solomon pare să fie următoarea:

- **Pasul 1:** să analizăm viața de sub soare, ca și cum ar fi singura realitate, ca și cum ceea ce se vede ar fi totul! Unde ajungem?
- **Pasul 2:** să deschidem puțin perspectiva: să privim dincolo de cortină, dincolo de vizibil... și în cele din urmă și dincolo de moarte.

Toată cartea reprezintă un joc inteligent între pasul 1 și pasul 2. Mereu pasul 1 este înaintea pasului 2. Solomon știe din propria sa experiență că omul nu este deschis spre

pasul 2 (mai îndepărtat și mai puțin accesibil de altfel) deoarece este încă în primul pas. Conștientizarea deșertăciunii primului pas, va face ca al doilea pas să fie singura alternativă. Omul va fi deschis să-l exploreze deoarece va ști că nu are ce pierde, că este singura opțiune, că nu este alternativă! Dacă poate să găsească totuși fericirea, aceasta ar putea fi în al doilea pas, și nicidecum în cel dintâi!

Astfel, înțeleptul Solomon realizează pe parcursul cărții o fascinantă pendulare între pasul 1 și pasul 2, între perspectiva îngustă: *sub soare*, și perspectiva veșniciei. El vrea să îl deprime pe cititor cu adevărul dureros al deșertăciunii de sub soare, ca apoi să îl îmbie câte puțin cu speranța adusă de perspectiva nevăzută a veșniciei. Este ca și cum ar închide lumina într-o cameră până se face beznă, ca apoi să deschidă puțin fereastra ca să intre o rază de lumină. Apoi închide din nou fereastra și urmează un nou botez cu întuneric și deșertăciune, apoi deschide din nou fereastra și tot așa. Solomon nu deschide fereastra la început prea mult. El o deschide câte puțin. De-abia la sfârșitul cărții, în cap.12, el deschide larg fereastra pentru a intra lumina caldă și aducătoare de sens și speranță a veșniciei. Dar el face această mișcare doar după ce este sigur că cititorul a fost convins de deșertăciunea lucrurilor de sub soare, după ce acesta a fost scufundat suficient în nonsensul existenței. Din propria sa experiență el știe că omul se simte atras de această lume care îl seduce și îl cheamă să găsească fericirea într-un univers fără Dumnezeu. El știe că omul îl va căuta sincer pe Domnul doar după ce va fi convins că lumea fără El este o deșertăciune. De aceea, el vrea mai întâi să își deprime cititorii, pentru ca apoi, când sunt pregătiți să le ofere speranța.

La sfârșitul capitolului 2 el face pentru prima dată referire la Dumnezeu și introduce pentru prima dată o rază de lumină și speranță:

„Nu este altă fericire pentru om decât să mănânce și să bea și să-și veselească sufletul cu ce este bun din agoniseala lui! Dar am văzut că și aceasta vine din mâna lui Dumnezeu! Cine într-adevăr poate să mănânce și să se bucure fără El? Căci El dă omului plăcut Lui înțelepciune, știință și bucurie; dar celui păcătos îi dă grija să strânge și s-adune ca să dea celui plăcut lui Dumnezeu! Și aceasta este o deșertăciune și o goană după vânt!” (2:24-26).

Ecleziastul observă că de această mică bucurie a omului de a mânca și bea din agoniseala lui nu beneficiază toți oamenii! El observă că doar unii reușesc acest lucru. Unii însă sunt așa de robiți de îngrijorări și de dorința de a aduna, încât nici măcar această mică și singură bucurie nu o pot îmbrățișa cu adevărat. El consideră că Dumnezeu este Cel care dăruiește sau răpește această mică satisfacție de sub soare. El îl vede pe Dumnezeu ca fiind Sursa acestei fericiri solitare de sub soare. Ne întrebăm dacă El o dăruiește doar celor credincioși? Este adevărat că aceștia beneficiază cel mai mult de ea, iar pe cei păcătoși au mai mult parte de îngrijorări decât de oaze de bucurie în mijlocul trudei lor. Cu toate acestea Dumnezeu este generos. Soarele Lui luminează și pe cei neprihăniți și pe cei păcătoși, și ploaia din cer cade deopotrivă și peste unii și peste

ceilalți. Chiar și unii dintre necredincioși gustă din această bucurie de a mânca și bea din agoniseala lui. Dar și acest lucru este un dar din partea Celui în care ei nu cred. Îmi amintesc de cuvintele lui Pavel către Neamuri din faptele apostolilor:

„Dumnezeu, în veacurile trecute, a lăsat pe toate neamurile să umble în căile lor, măcar că, drept vorbind, nu s-a lăsat fără mărturie, întrucât v-a făcut bine, v-a trimis ploi din cer, și timpuri roditoare, v-a dat hrană din belșug, și v-a umplut inimile de bucurie.” (Fapte 14:16-17)

Există un har general al lui Dumnezeu care se revarsă peste întreaga omenire. Astfel, El dăruiește bucurie și celor necredincioși. Da, și ei au parte de bucuria de care ne vorbește Ecleziaștul. Ecleziaștul insistă însă că și acest lucru vine din partea lui Dumnezeu. El aduce două argumente: bucuria celui neprihănit și îngrijorarea celui păcătos. Atunci când compară pe cei neprihăniți cu cei păcătoși, el constată că primii sunt mai degrabă caracterizați de bucurie, și ceilalți de îngrijorare. El explică această realitate prin intervenția divină care este bineînțeles în favoarea celor neprihăniți și în defavoarea celor păcătoși.

Solomon nu dezvoltă această a temă a bucuriei din Dumnezeu și revine imediat la tema deșertăciunii. Privind la grija celui păcătos de a duna, și apoi la pierderile suferite de acesta în favoarea celui neprihănit, el conchide: și aceasta este o deșertăciune. Dar deși revine la tema deșertăciunii, El deja a introdus o rază de lumină, El deja ne-a momit cu gustul veșniciei. În mod inevitabil în mintea cititorului avid după fericire apar următoarele întrebări:

- Dacă Dumnezeu este Sursa singurei bucurii a omului de sub soare, oare nu la El și doar la El trebuie căutată fericirea?
- De ce dăruiește El oamenilor această bucurie? Dorește El ca ei să fie fericiți sau nefericiți?
- Deci totul nu se reduce doar la ce se vede. Este Cineva de dincolo care controlează și guvernează această realitate. Spune-ne mai mult despre El. Dacă totul este deșertăciune sub soare, de ce a mai creat lumea? Sau de ce se mai implică?
- Dacă El se implică în micile bucurii ale vieții, se implică și în alte lucruri, sau de obicei este distant și lasă deșertăciunea să meargă în voia ei?
- Există o ordine sub soare, sau totul este haos și hazard? Spune-ne mai mult despre acest moment?
- Acest Dumnezeu care este în spatele micilor (și singurelor) bucurii ale vieții, poate dărui mai multă bucurie?

- Când spui că celui neprihănit, El dăruiește înțelepciune, știință și **bucurie**, te referi la bucuria din 2:24, sau la ceva mai mult?

După ce Solomon ți-a împărtășit în primele două capitole experiența sa și ți-a desființat toate visele și toate speranțele, după ce te-a scufundat atât de mult în deșertăciunea vieții de sub soare, este aproape imposibil să te nu lași momit de raza de lumină pe care o introduce la sfârșitul capitolului 2 și să nu îți pui măcar o parte din întrebările de mai sus. Solomon știe că ești prins în capcană, și de aceea va continua în cap.3 să mai deschidă puțin fereastra și va răspunde la o parte din întrebările de mai sus, dar nu la toate.

Înainte de a studia capitolul trei m-aș opri puțin și aș medita la adevărul rostit de Ecleziastul la sfârșitul primului capitol: cine poate să mănânce și să se bucure fără El? Acest verset îmi aduce aminte că Creatorul nostru este un Dumnezeu al bucuriei și veseliei. Da, El este un Dumnezeu care Se bucură cu toată ființa Sa eternă. El trăiește cu adevărat! El este viața însăși! El nu este niciodată plictisit, fără chef, lipsit de tonus și veselie! El este viață și bucurie! El trăiește cu adevărat! El este pro viață și bucurie! El debordează de trăire! Și din preaplinul Lui El vrea să ne dea bucurie și veselie, pofta de a fi și de a trăi. Cum am putea căuta bucuria în altă parte? Dacă chiar și bucuria din viața celor necredincioși este un dar din partea Lui, cum am putea crede că ar putea exista bucurie fără El?

Bucuria lui Dumnezeu mă inspiră. Da, să gust viața, să mă bucur de ea, să o trăiesc din plin. Să trăiesc cu intensitate așa cum trăiește El. Îmi doresc acest lucru, dar zilnic deșertăciunea mă palmuiește și îmi taie elanul. Dar acest lucru este spre binele meu. Eu am mereu tendința firească de a mă bucura de viață dar fără El. Praful amar al deșertăciunii îmi aduce aminte de El, de dependența totală de El, de faptul că fără harul Lui, nu pot să mă bucur cu adevărat. Și astfel, încerc să trăiesc din plin, dar nu idolatru, ci păstrându-L pe El singura sursă a bucuriei.

Bucurați-vă neîncetat ne spune Pavel. Dar nu este porunca lui, ci a Celui de sus, și această poruncă trădează dorința Lui de a fi bucuroși și plini de viață! El știe că este greu sub soare. El știe că aici este necazul cel mare, că este dificil să trăiești prin credință fără să-I vedem chipul, fără să-I auzim glasul! El știe că răul din lume, soarta celor necredincioși, încercările vieții, cei care dau înapoi, ne întristează inima. Chiar El ne cere să plângem cu cei ce plâng și să ne întristăm necurmat pentru cei pierduți. Cu toate acestea, El vrea să ne bucurăm neîncetat. El este deci de partea bucuriei! El poate și vrea să ne dea bucurie în inimă, chiar în mijlocul furtunii. Să oglindești chipul Celui ce te-a creat înseamnă să fii și vesel, după cum este scris:

„Suntem privați ca niște înșelători, măcar că spunem adevărul; ca niște necunoscuți, măcar că suntem bine cunoscuți; ca unii care murim, și iată că trăim; ca niște pedepsiți, măcar că nu suntem omorâți; ca niște întristați, și totdeauna suntem veseli; ca niște

săraci, și totuși îmbogățim pe mulți; ca neavând nimic, și totuși stăpânind toate lucrurile.” (2 Cor.6:8-10)

